

UNO ULLBERG
– SUOMEN VIIPURILAISIN
ARKKITEHTI
&
OLEMMEKO KAIKKI
ANTIINKIN KREIKKALAISIA?

29.04.–23.08.2020

TEHTÄVÄMATERIAALI
OPETTAJA

Opettajalle

Asiasanat: Arkkitehtuuri, rakennettu ympäristö, antiikki, klassismi, kaupunkisuunnittelu, arkkitehtuurin historia.

Tämä tehtävämateriaali liittyy Arkkitehtuurimuseossa 29.04.–23.08.2020 esillä olleisiin **Uno Ullberg – Suomen viipurilaisin arkkitehti- ja Olemmeko kaikki antiikin kreikkalaisia?** -näyttelyihin. Arkkitehtuurimuseon tehtävämateriaalin yhteydessä julkaisemaa verkkomateriaalia on mahdollista käyttää tehtävien tekemisen tukena. Suosittelemme käyttämään ja etsimään myös muuta valinnaista ja syventävää näyttelyiden aiheisiin liittyvää aineistoa.

Tehtävämateriaalin ja verkkosivun lisäksi aiheeseen voi tutustua Arkkitehtuurimuseon Instagram-tilillä tietovisojen ja Live-opastusten avulla. Opastustallenteet ladataan myös verkkosivustolle.

Tehtävämateriaali soveltuu erityisen hyvin osaksi peruskoulun ja lukion kuvataiteen opetusta (KU2 Mutoillut ja rakennetut ympäristöt) lähi- ja etäopetuksessa.

Materiaalit verkossa

Arkkitehtuurimuseon verkkosivut:

<https://www.mfa.fi/uudet-nayttelyimme-verkossa/>

<https://www.mfa.fi/nayttelyt/uno-ullberg/>

<https://www.mfa.fi/nayttelyt/arkkitechdin-kreikka/>

Arkkitehtuurimuseon Instagram-tili @mfa_arkkitehtuurimuseo:

https://www.instagram.com/mfa_arkkitehtuurimuseo/

Tietovisat löytyvät kohokohdista.

Uno Ullberg – Suomen viipurilaisin arkkitehti

Uno Ullberg (1879–1944) kuului suomalaisen 1900-luvun arkkitehtuurin kärkinimiin. Valtaosa Ullbergin arkkitehtuurista sijaitsee hänen syntymäkaupungissaan Viipurissa, missä Ullberg toimi aktiivisesti osana kaupungin talous- ja kulttuurielämää. Helsingissä Ullberg tunnetaan parhaiten myöhemmistä töistään, Bensowin talon ja Lastenklinikan arkkitehtina.

Uno Ullbergin arkkitehdinura ulottuu viidelle vuosikymmenelle 1900-luvun alusta 1940-luvulle. Ajanjakso sisältää rajuimmat murroskaudet, joita suomalaisessa arkkitehtuurissa on käyty läpi. Ullbergin erityislaatu arkkitehtina paljastuu etenkin siinä, miten hän kykeni säilyttämään arkkitehtuurinsa ajankohtaisuuden läpi murroskausien. Hänen ilmaisunsa taipui suvereenisti niin jugendiin kuin 1920-luvun klassismiin ja myöhemmin modernismiin eri muodoissaan.

Kuva: Uno Ullberg vuonna 1901. Arkkitehtuurimuseo.

Virittäviä kysymyksiä:

Minkälaisia arkkitehtuurin eri tyyliuuntia sinulle tulee ensimmäisenä mieleen?

Mistä tunnistat ja erotat ne toisistaan?

Mikä on lempityyliuuntasi ja miksi?

Minkälainen suunnittelija kuvittelet Uno Ullbergin olleen?

Olemmeko kaikki antiikin kreikkalaisia?

Demokratian, Homeroksen ja Parthenonin kotimaata on vuosisadat pidetty länsimaisen kulttuurin perustana. Myös arkkitehdit ovat lainanneet vaikutteita antiikista lukemattomin tavoin. Temppeleiden lisäksi Kreikasta on löydetty yksinkertainen asuinarkkitehtuuri ja sen pitkä perinne.

Koska Kreikka oli vielä 1800-luvun lopussa vaikeapääsyinen matkakohde, useimmille käsityksen Hellaasta välittivät Italiassa säilyneet kreikkalaisen kulttuurin monumentit. Arkkitehtien kokemukset välittyivät omakätisten kirjoitusten, piirustusten ja valokuvien välityksellä.

**Kuva: Aarne Ervi. Poseidonin temppeli, Sunion-niemi (Sounion) 1961.
Arkkitehtuurimuseo.**

Virittäviä kysymyksiä:

Mitkä ovat ensimmäisiä mielikuviasi antiikin Kreikasta?

Ovatko nämä mielikuvat vaikuttaneet sinuun tai ajatteluusi jollain tavalla?

Mitä ajatuksia näyttelyn nimi sinussa herättää?

”Olemmeko kaikki antiikin kreikkalaisia?”

Tehtävä 1: Julkisivun aukotus – Ikkunoita arkkitehtuurin eri vuosikymmeniin

Aukotuksesta puhutaan, kun arkkitehti suunnittelee rakennuksen julkisivujen ikkunoiden ja ovien paikkoja. Aukotuksella huomion voi kohdentaa tiettyyn kohtaan maisemassa tai valon tulokulmaa voi ohjata esimerkiksi ikkunan paikan valinnalla. Uno Ullbergin suunnittelemissa aukotuksissa voi huomata ominaispiirteitä arkkitehtuurin eri vuosikymmenistä. Aukotukset kertovatkin meille myös siitä, mitä eri aikoina on pidetty ajankohtaisena ja tavoittelemisen arvoisena arkkitehtuurissa ja suunnittelussa.

Piirustustehtävän voi suorittaa itsenäisesti tai ryhmässä oikealta löytyvien ohjeiden avulla. Tehtävät jaetaan muun ryhmän ja/tai opettajan kanssa. Tehtävä voidaan purkaa esimerkiksi yhdessä keskustellen tai toisten töistä rakentavaa palautetta antamalla. Tehtävään saa lisää haastetta rakentamalla kolmiulotteisen mallin tai hyödyntämällä 3D-mallinnusta.

Materiaalit: Paperi tai PDF-tuloste, lyijykynä, pyyhekumi ja viivotin (vaihtoehtoisesti PDF-tiedosto, piirustussovellus tai kuvankäsittelyohjelma)

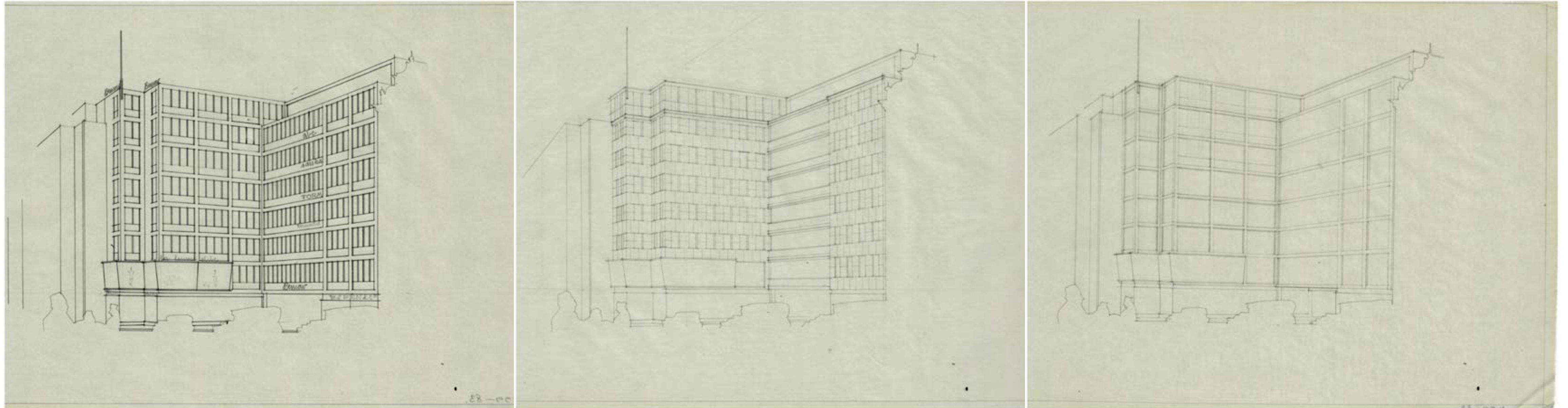
Tutustukaa yksin tai ryhmässä Uno Ullbergin suunnittelemien rakennusten julkisivuihin Arkkitehtuurimuseon verkkosivuilta löytyvää karttaa hyödyntäen. Tutustukaa myös seuraavalta sivulta löytyviin aukotusesimerkkeihin.

Miten arkkitehtuurin trendit ja tyylit ovat muuttuneet eri aikakausina ja miten tämä muutos näkyy rakennusten julkisivujen aukotuksissa? Entä miten erilaisilla aukotuksilla voi vaikuttaa tilan tai rakennuksen tunnelmaan ja luonteeseen, valon määrän ja suuntaan sekä näkymiin ja maisemiin?

Piirtäkää esimerkkien pohjalta rakennuksen julkisivu, johon suunnittelette oman aukotuksen. Vaihtoehtoisesti voitte tulostaa tai käyttää digitaalisesti pohjana Arkkitehtuurimuseon verkkosivuilla ladattavissa olevaa PDF-tiedostoa. Kiinnittäkää huomiota seuraaviin asioihin:

- Minkälaisen rytmin ja tunnelman haluan luoda?
- Miten paljon tai vähän luonnon valoa haluan tilaan?
- Minkälaisen maiseman haluan ikkunasta näkyvän?
- Minkälaisia muotoja haluan aukotuksessa käyttää?
- Ovatko aukotuksessa käytettävät aukot avattavissa tai suljettavissa?

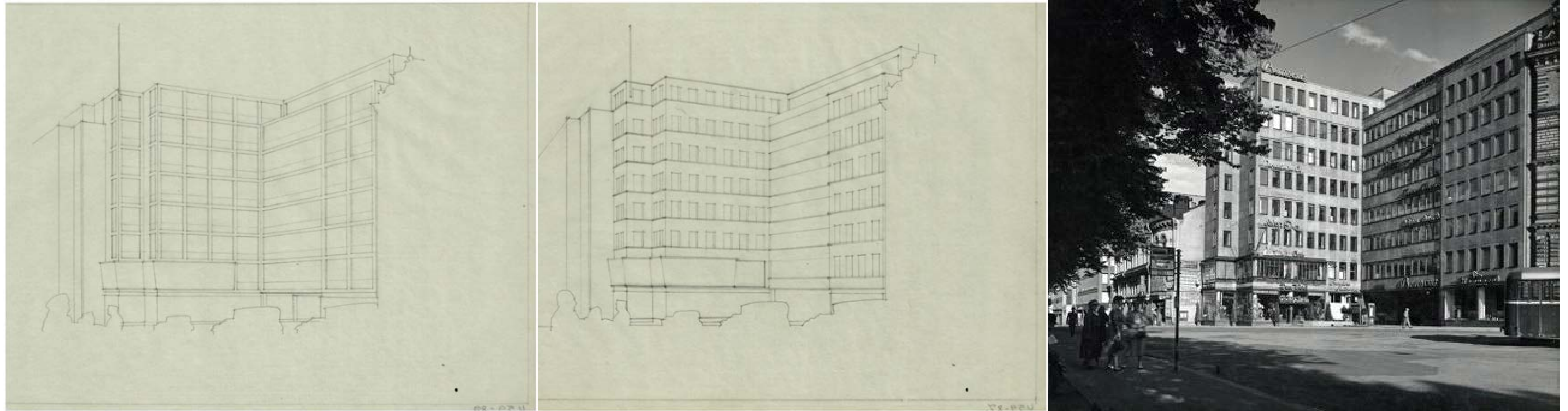
Liittäkää aukotussuunnitelmanne yhteyteen valintojanne selittäviä tekstejä tai taustatietoja.

Esimerkkikuvia Uno Ullbergin aukotusluonnoksista Etelä-Esplanadilla sijaitsevaan Bensowin taloon.

Piirustukset: Uno Ullberg. Arkkitehtuurimuseo.

Esimerkkikuvia Uno Ullbergin aukotusluonnoksista Etelä-Esplanadilla sijaitsevaan Bensowin taloon ja kuva valmistuneesta rakennuksesta vuodelta 1940.
Piirustukset: Uno Ullberg. Arkkitehtuurimuseo. Valokuva: Heikki Havas, 1940. Arkkitehtuurimuseo.

Tehtävä 2: Valkoista marmoria? – Antiikin Kreikan todelliset värit

Myös suomalaiset arkkitehdit ovat eri aikoina tehneet matkoja Kreikkaan inpiroituakseen ja saadakseen vaikutteita antiikin perinnöstä omaan suunnitteluunsa. Ikaikaisista raunioista ja antiikin ihanteista on innostuttu moneen otteeseen. Tästä klassismi tyyliuuntauksena toimii hyvänä esimerkkinä. Toisin kuin kuitenkin yleisesti ja pitkään on luultu, antiikin Kreikan valkeiden marmoripatsaiden ja rakennusten värimaailma on ollut monipuolisempi. Tämä väärinkäsitys antiikin Kreikan todellisista väreistä näkyy valkeana pintoina, patsaina ja pylväinä myös esimerkiksi Helsingin kaupunkiympäristössä ja keskusta-alueen rakennuksissa.

Väritystehtävän voi suorittaa itsenäisesti tai ryhmässä oikealta löytyvien ohjeiden avulla. Tehtävät jaetaan muun ryhmän ja/tai opettajan kanssa. Tehtävä voidaan purkaa esimerkiksi yhdessä keskustellen tai toisten töistä rakentavaa palautetta antamalla.

Materiaalit: PDF-tuloste, värikynät (vaihtoehtoisesti PDF-tiedosto, piirustussovellus tai kuvankäsittelyohjelma)

Tutustukaa yksin tai ryhmässä antiikin Kreikan todellisiin väreihin seuraavien tekstien ja kuvien avulla:
<https://www.coloria.net/kulttuurit/antiikki.htm#kreikkalaiset>
<https://hyperallergic.com/383776/why-we-need-to-start-seeing-the-classical-world-in-color/>
<https://www.newyorker.com/magazine/2018/10/29/the-myth-of-whiteness-in-classical-sculpture>
<https://buntegoetter.liebieghaus.de/en/>

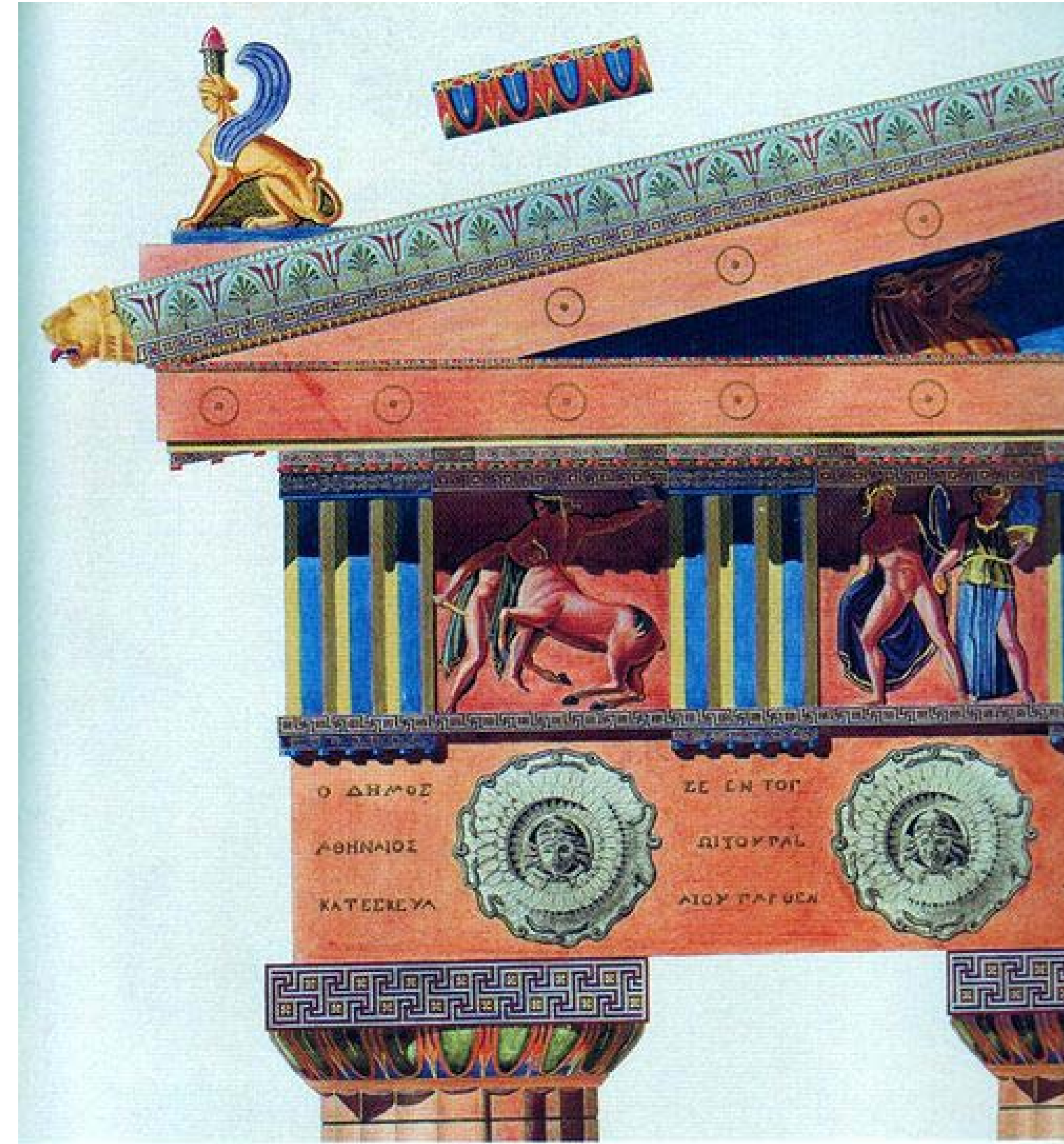
Miten antiikin oletettu valkoisuus on vaikuttanut ajatteluunne taiteesta, arkkitehtuurista – ja jopa kauneusihanteista? Miksi kesti niin pitkään, ennen kuin valkoisuuden oletuksesta luovuttiin?

Värittäkää Arkkitehtuurimuseon verkkosivuilta ladattavissa olevassa PDF-tiedostossa oleva kuva, joko tulosteena tai digitaalisesti. Kiinnittäkää huomiota seuraaviin asioihin:

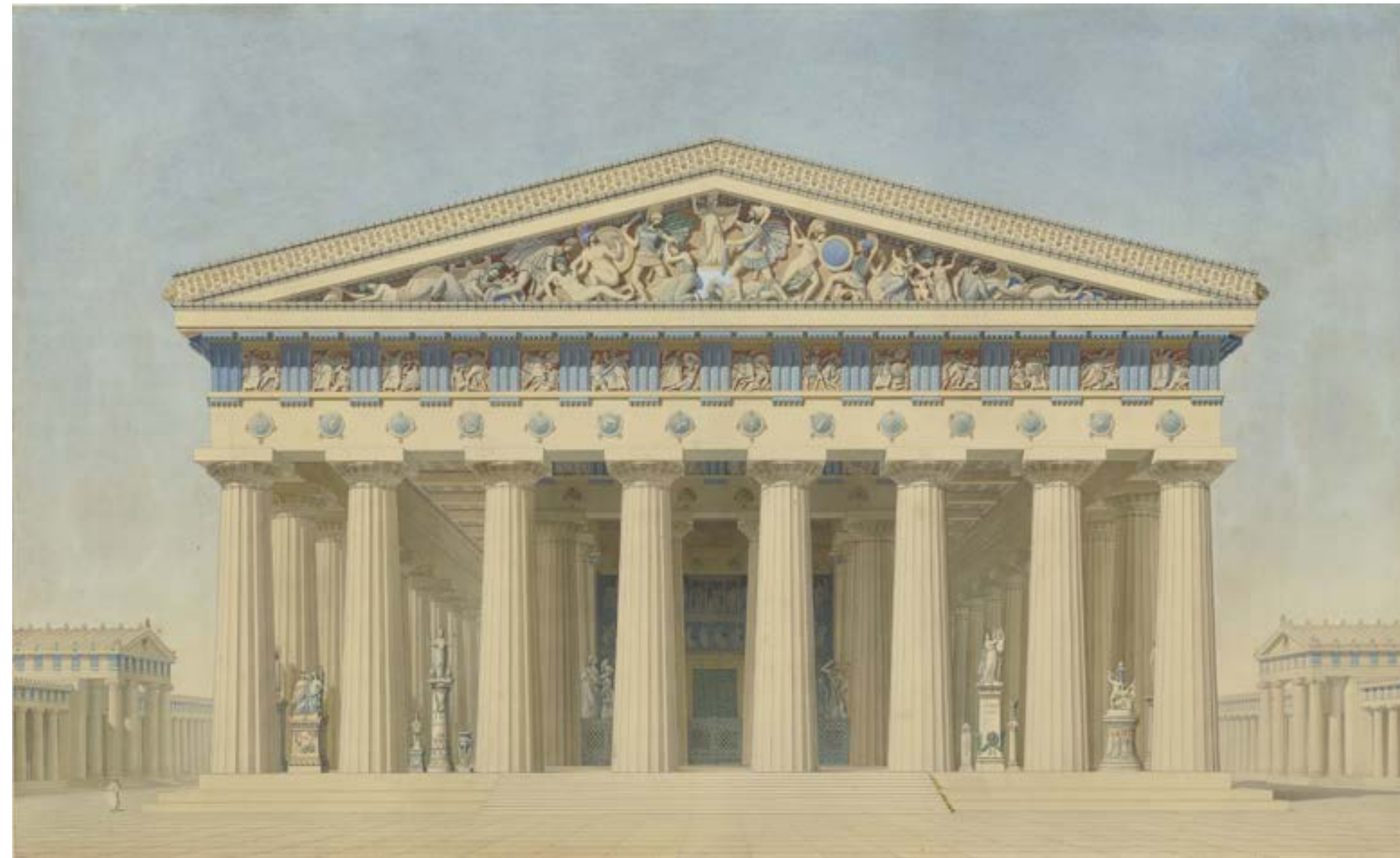
- Minkälaisia värejä antiikin Kreikassa käytettiin ja mihin tarkoituksiin?
- Mitä merkityksiä eri väreillä on ollut?
- Miten vaikutelma rakennuksesta tai veistoksesta muuttuu väriä muuttamalla?

Liittäkää värityskuvanne yhteyteen valintojanne selittäviä tekstejä tai taustatietoja.

Kuva: Yksityiskohta antiikin
Kreikan arkkitehtuurista.
Tuntematon, 1883.
"Kunsthistorische
Bilderbogen", Verlag E. A.
Seemann, Leipzig, Saksa.

Kuva: Yksityiskohta
Parthenonista, Akropolis,
Ateena. Gottfried Semper,
1836. Museum für Kunst
und Gewerbe,
Hampuri, Saksa.

Kuva: Temppeli Selinuntessa (Sisilia). Värirekonstruktio rakennuksen pääjulkisivusta, ennen vuotta 1859, Jacques Ignace Hittorff.

Kuva: Temppeli Selinuntessa (Sisilia). Valokuva rakennuksen raunioista, ennen vuotta 2006, tuntematon.

Tehtävä 3: Kertomuksia keväästä 2020 – Ympäristön mieleenpainamista kirjoittamisen avulla

Arkkitehdit ovat tehneet luonnoskirjoja ja muistiinpanoja oman työnsä ja ajattelunsa tueksi. Kertomusten ja kirjoitusten avulla omat ajatukset ja muistot on mahdollista palauttaa mieleen ja jäsentää jatkotyöstämistä varten. Monet näistä kertomuksista eri aikakausilta ja eri arkkitehdeiltä ovat olleet osana Arkkitehtuurimuseon näyttelyitä. Ne ovat mahdollistaneet sen, että nykyihminenkin voi lukea siitä, mitä joku toinen on esimerkiksi sata vuotta sitten ajatellut tai kokenut.

Kirjoitustehtävän voi suorittaa itsenäisesti oikealta löytyvien ohjeiden avulla. Tehtävät jaetaan muun ryhmän ja/tai opettajan kanssa. Tehtävä voidaan purkaa esimerkiksi yhdessä keskustellen tai toisten töistä rakentavaa palautetta antamalla. Tehtävää on mahdollista toteuttaa useamman päivän ajan.

Materiaalit ja laitteet: Paperi, kynä (vaihtoehtoisesti tekstinkäsitteluohjelma tai muistiinpanosovellus)

Asetu valitsemaasi paikkaan sisä- tai ulkotilassa. Mikä herättää mielenkiintosi ympäristössäsi? Mitä haluaisit tarkastella lisää? Miksi?

Kirjoita lyhyt muistiinpano tai teksti tästä hetkestä ja valitsemastasi paikasta tai ympäristöstä. Kiinnitä huomiota seuraaviin asioihin:

- Mitä havainnoit ja koet ympäristössäsi?
- Miltä paikka tai ympäristö tuntuu, kuulostaa, tuoksuu, näyttää – maistuu?
- Mikä tuntuu tutulle ja mikä vieraalle?
- Onko tässä paikassa jotain poikkeuksellista juuri nyt?
- Mitä haluaisin tästä hetkestä painaa itse mieleen tai jonkun muun tietävän esimerkiksi sadan vuoden päästä?

Voit liittää tekstisi yhteyteen myös kuvia, luonnoksia tai muuta visuaalista materiaalia.